

Winter wereld

Handleiding Leerkracht

groep
4

Spelling Winter wereld

De Cito-toets spelling 2.0 bestaat uit twee onderdelen. Er wordt gestart met een dictee. Aan de hand van deze score krijgen kinderen vervolg 1 of 2. Vervolg 1 bestaat uit nogmaals een dictee. In vervolg 2 moeten kinderen fout gespelde woorden opsporen. Belangrijk is hiervoor dat er wordt gewerkt aan het spellingbewustzijn bij kinderen en het behandelen van spellingregels. Dit doen we in deze lessencyclus door middel van een woordweb, een stelopdracht, een dictee en een les waarin wordt gewerkt zoals de Cito-toets dit doet in vervolg 2.

Let op! Werkt jullie school met de vernieuwde Cito-toetsen 3.0? Laat les 5 van deze lessencyclus dan vervallen.

Herhaal deze week de spellingregels van Super Spellen. Bespreek ieder pictogram kort.

1.1 Doelstelling & samenvatting lessencyclus spelling

Doelstellingen:

1. de kinderen kunnen met gegeven woorden een tekst van zo'n 10 zinnen schrijven.
2. de kinderen kunnen een korte inleiding, kern en slot herkennen.
3. de kinderen kunnen een korte inleiding, kern en slot schrijven.
4. de kinderen kunnen punten, uitroepetekens, vraagtekens en de aangeleerde hoofdletters goed gebruiken in een tekst.
5. de kinderen kunnen spellingsregels herkennen.
6. de kinderen kunnen de juiste spellingsregels toepassen.
7. de kinderen kunnen eigen gemaakte spelfouten opsporen en verbeteren.

Lessencyclus

Tijdsplanning

Materialen

Les 1: Winterwereld woordweb:
Wie? Wat? Woordenschat!

 55 minuten

- woordweb

Les 2: Leren spellen door stellen

 40 minuten

- opgavenboekje spelling

Les 3: Vervolg leren spellen door stellen

 40 minuten

- opgavenboekje spelling

Les 4: Spellingdictee Winterwoorden

 30 minuten

- opgavenboekje spelling

Les 5: Spelling volgens Cito-vraagstelling

 30 minuten

- opgavenboekje spelling

Dagelijkse dicteewoorden: Voer dit dictee voorafgaand aan de eerste drie lessen uit. Schrijf de woorden bij de nabespreking op het bord en laat kinderen ook met het wisbordje werken.

Dag 1	Dag 2	Dag 3
Lekkernij	Salsa	orkaan
Ballon	Tango	persoon
Schrikken	Rumba	kapster
Winnaar	Gala	reptiel
Smokkelaar	Salto	partij
lawaai	geweer	antwoord

Les 1: Winterwoordweb & Wie? Wat? Woordenschat!

Samenvatting

Tijdsplanning

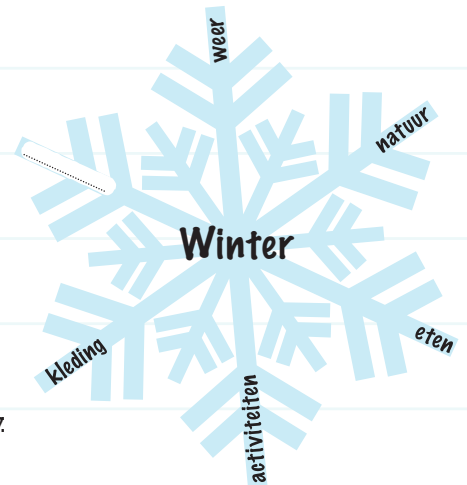
Materialen

• Instructie woordweb	15 minuten	• opgavenboekje spelling les 1
• Instructie wie wat woordenschat	3 minuten	• wie? wat? woordenschat!
• Wie wat woordenschat spelen	25 minuten	• voor iedere leerling 1 klein strookje/blaadje
• Afronding eerste les	2 minuten	

Werkwijze

- **Instructie:** Maak het woordweb op het bord (of open het werkboekje op het digibord) zoals dat staat afgebeeld in het opgaveboekje van de kinderen. Het thema winter is breed. Daarom is er een ordening in aangebracht. Wat past nu bij de winter? Daag de kinderen uit om bij elke categorie een heleboel woorden te bedenken en laat ze dit opschrijven op het woordveld. Bij ieder woord worden de spellingregels kort behandeld maar ook de betekenis toegelicht! Deze woorden hebben we nodig om straks het woordenschatspel te spelen.

[*Mogelijke antwoorden natuur:* kale bomen, winterslaap, vogeltrek, ijsberen, pinguïns, *weer:* sneeuw, kou, vriezen, wind, regen, mist, *eten:* chocolademelk, erwtensoep, snert, stampot, oliebollen, *activiteiten:* binnen spelletjes spelen, sleetje rijden, schaatsen, sneeuwpop maken, *kleding:* sjaal, muts, wanten, handschoenen, winterjas, sneeuwlaarzen, snowboots, skibroek, oorwarmers]
[*denk bij spellingregels aan: de letterdief, de dubbelzetter, samenstellingen*]

- **Instructie:** vertel de kinderen dat jullie een spel gaan spelen: Wie? Wat? Woordenschat! Verdeel de kinderen in groepjes. Ieder kind krijgt een briefje. Ieder kind schrijft voor zichzelf een woord op van het woordveld zonder dat de andere kinderen dit zien. Dit zijn allemaal woorden die met de winter te maken hebben. De kinderen uit het groepje moeten er door vragen te stellen zo snel mogelijk achter komen wie of wat hij/zij heeft opgeschreven. Geef voorbeelden van vragen die ze kunnen stellen: *bijvoorbeeld: is het een persoon? Is het een ding? Kun je het eten? Kun je het kopen? Ook kunnen ze gebruik maken van wat ze hebben geleerd bij het woordweb. Valt het onder kleding? Hoort het bij het weer? Is het een activiteit?* De kinderen moeten zo eerlijk en goed mogelijk antwoorden. De medespelers mogen met z'n allen antwoorden, maar alleen met ja of nee. In hoeveel vragen hebben ze het goed? Vervolgens gaat de beurt naar de volgende speler.
- **Wie wat woordenschat:** de kinderen spelen net zolang totdat iedereen een keer aan de beurt is geweest.
- **Afronding:** vraag kort hoe het spel is gegaan en ga na wat goede vragen waren om er zo snel mogelijk achter te komen wie of wat je bent.

Les 2: Leren spellen door stellen

Samenvatting

Tijdsplanning

Materialen

• Instructie inleiding kern slot	⌚ 10 minuten	
• Grabbelen wie wat waar	⌚ 5 minuten	• wie wat waar grabbelzakjes
• Start schrijven van stelopdracht	⌚ 30 minuten	• opgavenboekje spelling les 1
• Afronding eerste les	⌚ 5 minuten	

Werkwijze

- **Instructie:** Teken in een hele simpele vorm de pinguïn op het bord. Vertel de kinderen dat deze pinguïn van winterverhaaltjes houdt. Verhaaltjes die grappig, spannend of verzonnen zijn. Maar ook van verhaaltjes die kloppen. Verhaaltjes bestaan namelijk uit 3 gedeeltes.

Schrijf het woord **inleiding** naast de kop van de pinguïn. Schrijf hierachter onder elkaar de woorden wie-wat-waar. Een verhaal begint altijd met een inleiding. Vertel dat in de inleiding duidelijk wordt wat het onderwerp van het verhaal is. Het onderwerp is vaak de hoofdpersoon. Iemand die iets meemaakt. Bijvoorbeeld: de pinguïn. Weten de kinderen nog meer dieren of mensen die met de winter te maken hebben? Ook wordt er vaak iets gezegd over een voorwerp dat met de persoon te maken heeft of te maken krijgt. Bijvoorbeeld: de schaatsen. Hebben de kinderen nog ideeën? Vervolgens staat in de inleiding waar het verhaal zich afspeelt. Bijvoorbeeld: de klas. De pinguïn zit in de klas en kijkt naar buiten, is het weer om te schaatsen? Deze 3 dingen samen, wie-wat-waar, vormen de inleiding! Wie weet er ook een wie-wat-waar voorbeeld te noemen? Schrijf de inleiding zó dat iedereen verder wil lezen.

Schrijf het woord **kern** naast de buik van de pinguïn. Schrijf hierachter: wat gebeurt er? Vertel dat in de kern iets gebeurt met de persoon, het voorwerp en misschien de plek waar het zich afspeelt. Bijvoorbeeld, de pinguïn is zijn schaatsen kwijtgeraakt. Of de schaatsen zijn kapot gegaan. Of de pinguïn heeft schaatsen nodig. Of de pinguïn klimt door het raam de klas uit... Wat gaat de hoofdpersoon nu doen? Schrijf onder wat gebeurt er: wat gebeurt er daarna? De kern is meer dan een paar zinnen. De kern is langer dan de inleiding. Hierin wordt echt duidelijk waar het verhaal naar toe gaat. Bijvoorbeeld: de pinguïn is door het raam geklommen en zoekt thuis snel zijn schaatsen. Ze liggen onderin de kast. Hij loopt naar de vijver. Daar trekt hij de schaatsen aan en rijdt een paar rondjes.

Schrijf het woord **slot** naast de poten van de pinguïn. Achter slot schrijft u: hoe loopt het af? Vertel dat bij het slot het verhaal afloopt, soms goed soms niet goed. Het moet wel duidelijk zijn dat het verhaal is afgelopen. Bijvoorbeeld: Maar wie kwam daar aan? Meester Pinguïn van school! Pinguïn moest mee terug naar de klas. Hij mag gelukkig na schooltijd wel weer gaan schaatsen. Met een inleiding-kern-slot zit je al snel op 10 zinnen.

- **Grabbelen:** Vertel dat de kinderen dit zelf ook kunnen! Het verhaal heeft met de winter te maken. Hiervoor krijgen ze wel hulp van de: wie? wat? waar? grabbelzakjes. Er zijn 3 zakjes. Een zakje "wie" met allerlei hoofdpersonen. Een zakje "wat" met allerlei voorwerpen. Tot slot een zakje "waar" met allerlei plaatsen waar een verhaal zich zou kunnen afspelen. Laat ieder kind uit elk zakje een woord grabbelen. Met deze 3 woorden hebben zij de inhoud voor hun verhaal en mogen ze beginnen.

Natuurlijk kan de combinatie van de 3 kaartjes hilarisch of heel moeilijk zijn.

Ze mogen hun fantasie de vrije loop laten. Alles kan. Dieren kunnen praten, plaatsen kunnen veranderen en voorwerpen hebben misschien wel speciale eigenschappen. Als deze 3 woorden maar duidelijk terugkomen. Hebben de kinderen al direct een idee?

Voor de leerkracht: De volgende woorden zijn opgenomen in de zakjes

Wie: *de ijsbeer, de Eskimo, de pinguïns, de kunstschaatsster, Robbie & Suus, de sneeuwpop, het rendier, de skileraar, het roodborstje, de schaatser, de kerstman, Dingo, de denneboom, de eekhoorntjes, de sneeuwkoningin, de kok*

Wat: *de schaatsen, het vogelhuisje, de dennenboom, de laarzen, de muts en sjaal, de warme chocolademelk, de boerenkool met worst, de sneeuwbal, de iglo, de ijsschots, een warm holletje, het wak, de oorwarmers, een steile helling, het koude hondenhok, een betoverd ijspaleis*

Waar: *op de ijsbaan, in het park, bovenop de berg, op de Zuidpool, op de Noordpool, in de winter Efteling, op het schoolplein, in het bos, bij de oliebollenkraam, in Winter Wonderland, voor de warme kachel, naast de iglo, naast een groot meer, in de skilift, bij de Elfstedentocht, in de tuin*

• **Start schrijven:** Laat ieder kind het opgavenboekje les 1 voor zich pakken. Bij les 1 staat de pinguïn. Hierop kunnen ze de kladversie van hun verhaal opschrijven. Het gaat nu vooral nog om het verhaal, nog niet om de spelling. Laat de kinderen wel letten op de lengte van de zinnen en de punten aan het eind. Het verhaal hoeft nog niet direct af te zijn. We werken hier nog een les aan. Laat ze wel zover mogelijk komen. Een verhaal moet ongeveer 10 zinnen omvatten. Leg de verwachtingen hoog zodat ze weten wat er gevraagd wordt. Loop rond en help de kinderen die niet verder komen met schrijven op weg. Komen ze er echt niet uit met de 3 woorden die ze hebben? Laat ze dan een van de woorden inleveren en een nieuwe grabbelen.

- Kinderen klaar? Met de kinderen die al snel klaar zijn kunt u het werk al samen op spelling controleren.

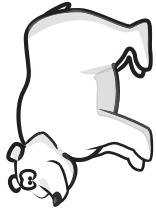
• **Afronding:** Vraag de kinderen hoe het schrijven is gegaan. Hadden ze direct al een idee of hebben ze even na moeten denken? Wie wil er kort al even iets over vertellen? Ook moeten de kinderen de kaartjes weer in de grabbelzakjes inleveren. Vertel dat de kinderen het verhaal de volgende keer gaan afschrijven en verbeteren.

Wie

de sneeuw-
koningin

Wie

de ijsbeer

Wie

de eskimo

Wie

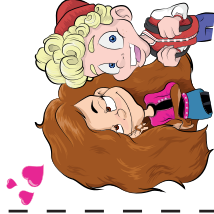
de pinguïns

Wie

de kunst-
schaatser

Wie

Robbie en
Suus

Wie

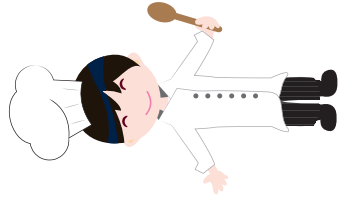
de
sneeuwpop

Wie

het rendier

Wie

de kok

Wie

Dingo

Wie

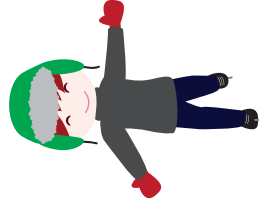
de
eekhoorntjes

Wie

de
dennenboom

Wie

de schaatser

Wie

het
roodborstje

Wie

de
kerstman

Wie

de
skileraar

Wat

**de
schaatsen**

Wat

de iglo

Wat

**het
vogelhuisje**

Wat

**de
ijsschots**

Wat

**de
sneeuwbal**

Wat

**een warm
holletje**

Wat

de slee

Wat

het wak

Wat

**de
laarzen**

Wat

**de
oorwarmers**

Wat

**de muts
en de sjaal**

Wat

**een
steile helling**

Wat

**de warme
chocolademelk**

Wat

**het koude
hondenhok**

Wat

**de boerenkool
met worst**

Wat

**een betoverd
ijspaleis**

Waar

**op de
ijsbaan**

Waar

in het bos

Waar

**in het
park**

Waar

**bij de olie-
bollenkraam**

Waar

**op het
schoolplein**

Waar

**bij de
Elfstedentocht**

Waar

**bovenop
de berg**

Waar

**in Winter
Wonderland**

Waar

**naast
de iglo**

Waar

**voor de
warme kachel**

Waar

**op de
Zuidpool**

Waar

in de tuin

Waar

**op de
Noordpool**

Waar

**naast een
bevroren meer**

Waar

**in de winter
Efteling**

Waar

**in de
skilift**

Les 3: Leren spellen door stellen, vervolg

Samenvatting	Tijdsplanning	Materialen
• Instructie spelling	 10 minuten	• geïllustreerd jeugdwwoordenboek 2x
• Verder schrijven	 20 minuten	• opgavenboekje spelling les 2
• Verbeteren verhaal	 20 minuten	• voor uzelf: kladpapier
• Afronding tweede les	 10 minuten	

Werkwijze

• **Instructie:** Als het goed is hebben de meeste kinderen de inleiding af en zijn ze bezig met de kern, het slot of hebben sommige kinderen zelfs het hele verhaal al staan. Nu is het de bedoeling dat de kinderen hun eigen verhaal afronden maar ook verbeteren. Dit doen ze aan de hand van het doe-het-zelf nakijkplan dat in het opgavenboekje spelling zit. Laat de kinderen dit nakijkplan allemaal voor zich pakken.

Bespreek punt 1. De kinderen moeten hun verhaal goed door lezen als het af is. Als ze woorden vergeten zijn kunnen ze deze boven of onder de zinnen in de kladversie zetten.

Bij punt 2 gaat het over de leestekens. Leestekens zijn allerlei tekens die helpen bij het goed lezen van een tekst. Zet een punt, een vraagteken en uitroepetekens op het bord. Leg uit dat kinderen bij een uitroep de zin eindigen met een uitroepetekens, bij een vraag een vraagteken gebruiken en dat al de overige zinnen altijd eindigen met een punt!

Bij punt 3 gaat het erom dat de kinderen kijken in de tekst of ze woorden herkennen waar ze een regel bij kennen. Hanteer hierbij de regels die momenteel door op uw school gehanteerd worden.

Bespreek punt 4. Woorden die de kinderen moeilijk vinden kunnen ze aan u vragen. Zorg dat u bij het rondlopen kladpapier in de hand heeft waarop u een woordje kan neerschrijven. De kinderen kunnen dit naschrijven. Dit werkt effectiever dan dat u het goede woord voor de kinderen in de tekst neerzet.

Bespreek tenslotte punt 5. Hierbij gaat het om vreemde of moeilijke woorden. Laat het woordenboek zien en leg kort uit hoe je hierin woorden kunt opzoeken. Hierbij is het belangrijk dat de kinderen het alfabet goed kennen!

Wijs de kinderen erop dat het niet alleen belangrijk is dat de kinderen hun eigen woorden in het verhaal goed kunnen lezen. Als een ander het verhaal wil lezen moet het ook duidelijk zijn. Vertel dat de kinderen in deze les de kladversie gaan afmaken en deze vervolgens verbeteren. Ze schrijven dan het gehele verhaal over op de pinguïn in les 2 in hun opgavenboekje spelling. Een aantal verhalen zullen aan het eind van de les worden voorgelezen.

• **Verder schrijven:** De kinderen pakken de pinguïn met de kladversie uit les 1. Ze gaan verder met waar ze de vorige les mee bezig waren. Blijf erop toezien dat de kinderen voldoende zinnen schrijven en niet te snel tevreden zijn. Als het verhaal af is gaan de kinderen de kladversie controleren met behulp van het doe-het-zelf nakijkplan. Geef de kinderen aan wanneer er met 5 minuten wordt gestopt met schrijven van het verhaal en de kinderen moeten gaan verbeteren.

• **Verbeteren verhaal:** De kinderen lezen hun verhaal door en schrijven boven en onder de nodige aanpassingen. Als dit gedaan is loopt u met het kind het verhaal na. Ook kunnen kinderen elkaar helpen door elkaars verhaal te lezen en op fouten te wijzen.

Is er voldoende uitgehaald? Houd er rekening mee dat de kinderen nog veel spellingfouten maken en dat er veel fouten zijn die ze nog niet kan worden aangerekend. Als het verhaal goed genoeg verbeterd is mogen de kinderen het verhaal in het net overschrijven in de a4 pinguïn in het opgavenboekje spelling.

- Kinderen klaar? Zij mogen de a4 pinguïn verder versieren.

- **Afronding:** Ieder kind heeft nu een verhaal geschreven. U heeft ze waarschijnlijk allemaal gezien. Geef zelf een aantal kinderen de beurt om hun verhaal voor te lezen. Vraag naderhand of ze zelf nog veel fouten in hun verhaal hebben kunnen opsporen. Ook kunnen ze eventueel elkaars verhalen lezen.

Les 4: Spellingdictee Winterwoorden

Samenvatting

Tijdsplanning

Materialen

• Instructie spellingdictee	5 minuten	• spelling opgavenboekje les 4
• Spellingdictee Winterwoorden	10 minuten	
• Afronding vierde les	5 minuten	

Werkwijze

• **Instructie:** De kinderen pakken les 4 van hun opgavenboekje spelling voor zich. Vertel dat we een dictee gaan maken met 15 woorden en 2 zinnen van de winter. Woorden die de kinderen misschien deze week al tegen zijn gekomen. Bekijk met de kinderen het werkblad. De bedoeling is dat de kinderen het woord dat u opnoemt nazeggen en vervolgens opschrijven. Vervolgens geeft u ze nog enkele tellen om het woord nogmaals te bekijken. Weten ze zeker dat het er zo goed staat? Dan kruizen ze het vakje: *Ik denk dat het goed is* aan. Weten ze niet zeker of het goed is maar willen ze het toch zo laten staan? Dan kruizen ze het vakje *Ik twijfel aan*. Toch letters vergeten of verkeerde letters geschreven? Kruis dan het vakje: *Ik twijfel aan* en schrijf vervolgens onder *Ik verander* het woord zoals zij denken dat het goed is.

Spellingdictee groep 4:

U leest de zin op en leest vervolgens het schuin gedrukte woord. De kinderen herhalen dit en schrijven dit op:

1. Hebben jullie de winterfilm Ice age 3 al gezien?	Schrijf op: <i>winterfilm</i>
2. In de winter eten wij vaak stampot boerenkool.	Schrijf op: <i>boerenkool</i>
3. Ik krijg bij de boerenkool altijd een stuk worst.	Schrijf op: <i>worst</i>
4. Met dit koude weer draag ik mijn blauwe muts.	Schrijf op: <i>muts</i>
5. Bij de blauwe muts heb ik een mooie blauwe sjaal.	Schrijf op: <i>sjaal</i>
6. Het is niet iedere winter even koud.	Schrijf op: <i>winter</i>
7. Op de Noordpool kun je een echte ijsbeer zien.	Schrijf op: <i>ijsbeer</i>
8. Veel mensen hebben de kerstboom nu in de tuin gezet.	Schrijf op: <i>kerstboom</i>
9. Als het genoeg vriest hebben we bij ons in de buurt een ijsbaantje.	Schrijf op: <i>ijsbaantje</i>
10. Soms waait het zo hard dat we het een storm noemen.	Schrijf op: <i>storm</i>
11. We glijden van de top van de berg.	Schrijf op: <i>berg</i>
12. Joepie! Na de boerenkool krijgen we ijsstaart!	Schrijf op: <i>ijsstaart</i>
13. Snert is een soep die veel in de winter wordt gegeten.	Schrijf op: <i>soep</i>
14. Je ziet een spoor van een vogel in de sneeuw.	Schrijf op: <i>spoor</i>
15. Ik zit lekker binnen bij de warme haard.	Schrijf op: <i>haard</i>

Zin 1:

Papa maakt een mooi huisje voor de dieren.

Zin 2:

Ik heb mijn winterjas en wanten aan.

• **Afronding:** De kinderen gaan hun spellingwerk direct nakijken. Schrijf de 20 woorden op het bord of gebruik de woordenlijst op het digibord. Laat de kinderen het aantal goed gespelde woorden onder het dictee zetten en bij u inleveren. Hadden ze wat aan het aankruizen van de vakjes? Kijk vluchtig na of ze hun werk juist hebben nagekeken. Wilt u de meest verkeerd geschreven woorden noteren? Deze behandelt u nogmaals in de klas.

Les 5: Spellingsfouten opzoeken Winterwoorden

Samenvatting

Tijdsplanning

Materialen

- Instructie Cito-vraagstelling

⌚ 5 minuten

- spelling opgavenboekje

- Spelling volgens Cito-vraagstelling

⌚ 10 minuten

- Afronding vijfde les

⌚ 5 minuten

Werkwijze

• **Instructie:** Zet de kinderen uit elkaar. Het is geen toets, maar het is wel belangrijk dat ze het alleen maken. Bij deze les moeten de kinderen fout gespelde woorden opsporen volgens de Cito-toets vraagstelling. U benoemt niet dat dit ter voorbereiding op deze toets is. De kinderen maken de laatste bladzijde van het spelling opgavenboekje. De eerste vraag maken jullie samen. De kinderen moeten een rondje om de letter voor de zin met het fout gespelde woord zetten. Vertel de kinderen dat ze steeds goed alle 4 woorden moeten bestuderen. Het kan best zijn dat ze een woord misschien niet (goed) kennen maar daarom kan het nog wel juist gespeld zijn. Ze moeten zich afvragen of ze een woord zo ook in hun hoofd hebben of zo in een boek zien staan. U kunt de spellingregels nog even kort herhalen maar ga hier nu niet te diep op in. Dit kan verwarring veroorzaken, de kinderen gaan bepaalde regels overal toepassen, ook waar dat niet moet.

• **Spelling volgens Cito-vraagstelling:**

De kinderen krijgen maximaal 10 minuten om in de overige 8 zinnen de spellingfout op te sporen.

• **Antwoorden bij deze oefening:**

1. A (k**AU**d)
2. B (lawaa**J**)
3. B (**E**lsbaan)
4. B (ijsb**l**r)
5. B (**OO**pen)
6. D (gl**aT**)
7. C (**S**uidpool)
8. D (bu**K**en)
9. B (geve**G**t)

• **Afronding:** Vraag de kinderen of ze het moeilijk vonden. Bespreek vervolgens in elke zin waar de fout zit en leg uit wat er fout aan is.

Hiermee heeft u de lessencyclus van spelling afgerond.